

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
XƏZƏR UNIVERSİTETİ**

**HASVET BAYTARLIQ TƏBABƏTİ FAKULTƏSİ
HƏYAT ELMLƏRİ DEPARTAMENTİ**

PARAZİTOLOGİYA VƏ İNVAZİON XƏSTƏLİKLƏR - 1

SİLLABUS

Tədris ili və semestri
2026/2027 Payız

Müəllim: b.ü.f.d., dosent Simuzər Mamedova

Razılaşdırılmışdır

Təsdiq edirəm:

Departament müdiri:

b.ü.f.d. S.C.Məmmədova

S İ L L A B U S

PARAZİTOLOGİYA VƏ İNVAZİON XƏSTƏLİKLƏR-1

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	VET 457 Parazitologiya və invazion xəstəliklər,3 AKTS	
	Departament	Həyat Elmləri	
	Proqram	Bakalavr	
	Tədris semestri	2026/2027-ci tədris ilinin payız semestri	
	Fənni tədris edən müəllim	b.ü.f.d., dosent Simuzər Mamedova	
	E-mail	mamedovasima28@gmail.com	
	Telefon	+994 55 633 56 81	
	Ünvan, dərs otağı, dərs cədvəli	Bakıxanov qəsəbəsi, Elşən Mehdiyev 478. Otaq 102. Çərşənbə 10:00-11:40; 11:50 – 13:20	
	Məsləhət saati	Tələbələrə razılaşma nəticəsində təyin ediləcəkdir	
	Prerekvizitlər	VET 457	
Tədris dili	Azərbaycan dili		
Fənnin növü	Məcburi		
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Əsas dərsliklər: 1. Bilalov R. Parazitologiya və heyvanların invazion xəstəlikləri. Lənkəran, LDU, 2021, 375 səh. 2. Паразитология и инвазионные болезни животных: метод. указания по выполнению лабораторных работ для специальности 36.05.01 Ветеринария / Сост.: Д.М. Коротова, Л.М. Кашковская// ФГБОУ ВО «Саратовский ГАУ». – Саратов, 2017. – 242 с. Əlavə vəsaitlər: 3. Новак, М.Д. Паразитарные болезни животных: учебное пособие / М.Д. Новак, С.В. Енгашев. –М.: РИОР, ИНФРА-М, 2013. – 192 с. 4. Акбаев, М.Ш. Паразитология и инвазионные болезни животных: учебник для высших учебных заведений / М. Ш. Акбаев, А.А. Водянов, Н.Е. Косминков. - М.: Колос, 2000. – 743 с. Köməkçi –WEB mənbələr 1. Российское паразитологическое общество при РАН, Новосибирское отделение: офиц. сайт. – Режим доступа: WWW. URL: http://www.parasitology.ru 2. https://www.activestudy.info/oksiuroz-loshadej/		
Tədris metodları	Mühazirə		X
	Qrup müzakirəsi		X
	Praktik tapşırıqlar		X
	Seminar		X
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Quiz	Semestr ərzində 2 dəfə <i>Aralıq və Final imtahanlarından əvvəl</i>	10
	Fəallıq	Semestr ərzində	10
	Davamiyyət	Semestr ərzində	5
	Fərdi mövzuda prezentasiya		5
	Aralıq imtahanı		30
	Final imtahanı		40
	Yekun		100
	Kursun təsviri	Ümumi parazitologiya bioloji təhsil sistemində xüsusi fənlərdən biridir. "Parazitologiya və invazion xəstəliklər" kursunun proqramı geniş bioloji dairə ilə yaradıcı düşüncə, yüksək ixtisaslı mütəxəssisin hazırlanmasına yönəlmiş çoxsəviyyəli təhsil sistemi nəzərə alınmaqla tərtib edilmişdir. "Parazitologiya və invazion xəstəliklər" kursu tələbəni yalnız parazitlərin	

	morfologiyası və biologiyasının xüsusiyyətlərini bilməklə təmin etmir, həm də bütövlükdə canlı sistemlərin fəaliyyət qanunauyğunluqlarının başa düşülməsinə kömək edir. Parazitologiya elmi epidemiologiya və epizootologiya ilə sıx əlaqədə olub, bir sıra invazion və infeksiya xəstəliklərinin baş verməsinin ümumi qanunauyğunluqlarını öyrənir. Bu kursun öyrənilməsi zamanı parazitizm və parazitlik anlayışları əsaslandırılır, parazit və sahibin formaları və onlar arasındakı əlaqələr, parazitlərin heyvanlar aləmində mənşəyi və yayılması, parazitlərin həyat dövrləri, parazitofaunanın sahibin həyat tərzindən və qidalanmasından asılılığı, parazitlərin yayılmasının coğrafi və antropoloji amillərdən asılı olaraq dəyişməsi nəzərdən keçirilir. Bundan başqa, kurs onurğasızlar, ümumi biologiya, ekologiya, zoologiya kimi bioloji kursların öyrənilməsi prosesində əldə edilən bilikləri dərinləşdirməyə və sistemləşdirməyə imkan verir.
Kursun məqsədi	Parazitologiya və invazion xəstəliklər kursu baytarlıq ixtisasların tələbələrini parazitologiyanın əsas problemləri və istiqamətləri ilə tanış edir ki, bu da eyni zamanda tibbi və baytarlıq parazitologiyası, eləcə də ekologiya sahəsində məsələlərin həlli üçün nəzəri əsasdır. Kursun məqsədi tələbələrə parazitizm fenomeni, parazitlərin müxtəlif təsnifatları, parazitologiyanın əsas vəzifələri və problemləri ilə tanış etmək. Tələbələrə ən mühüm və geniş yayılmış parazitər xəstəliklərlə tanış etməkdən, parazitər xəstəliklərin qarşısının alınmasının əsaslarını izah etməkdən ibarətdir. Müasir mərhələdə parazitologiyanın vəzifəsi baytarları belə biliklərlə təchiz etməkdən ibarətdir ki, onların praktikaya tətbiqi kənd təsərrüfatı heyvanlarının bütün növləri arasında ən təhlükəli parazitər xəstəliklərin yaranmasının və yayılmasının qarşısını etibarlı şəkildə alacaqdır. Eyni zamanda, parazitologiyanın ikinci xüsusilə mühüm vəzifəsi, yəni ət və ət məhsulları vasitəsilə insanlara keçən parazitər xəstəliklərdən əhəlinin sağlamlığının qorunması da öz həllini tapacaqdır.
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr nəyi biləcəklər: - Ekoloji və təkamül hadisəsi kimi parazitizm haqqında təsəvvürlərin formalaşması; - Parazit həyat tərzinə uyğunlaşmaları və parazitlərin həyat dövrlərini öyrənmək; - Orqanizm, populyasiya və biosenotik səviyyədə sahib-parazit sisteminin struktur təşkili; - Parazitlərin morfologiyası və bioloji xüsusiyyətləri; - Parazitizm və parazitlərin təsnifatı; - Parazitlərin inkişaf dövrləri, invaziya növləri; - Əsas parazitər xəstəliklərin yayılması qanunauyğunluqları; - Parazitər xəstəliklərin qarşısının alınması üsulları; - Parazitlərə qarşı mübarizə tədbirləri; - Parazitlərin tibbi və baytarlıq əhəmiyyəti; - Ekoloji hadisə kimi parazitizm anlayışı; - Parazit heyvanların müxtəlif növləri və onların təbiətdə və insan həyatında əhəmiyyəti mövzusunda əldə edilmiş biliklərin peşə fəaliyyətində tətbiqi;
Qaydalar (tədris siyasəti və davranış)	Dərsin təşkili Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar dərs zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. Dərsdə tələbələrin əvvəlki mövzuya aid bilikləri yoxlanılacaqdır. Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri yoxlanılacaqdır. Kursun sonunda referatların (sərbəst işlərin) verilməsi vacibdir. Davamiyyət Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır. Semestr ərzində fərdi mövzuda təqdimatların verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərslərdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. Dərsə gecikmələr və ya digər dərs pozuntuları Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır, amma tələbə dərs saatına buraxılır.

	Yoxlama işi Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər. Generativ Süni İntellektədən (GSI) istifadə qaydaları Generativ SI alətlərindən yalnız öyrənmə prosesini dəstəkləmək (mövzunu anlamaq, ideyalar yaratmaq və mətni redaktə etmək) üçün yararlanmaq olar. Fərdi təqdimat, referat və tapşırıqların tam olaraq SI-yə yazdırılması qadağandır və plagiat hesab olunur. SI-dən istifadə edilibsə, tapşırıqda hansı məqsədlə istifadə olunduğu qeyd edilməlidir. Tələbə SI-nin verdiyi məlumatların dürüstlüyünü yoxlamalı və istinad olunan elmi mənbələrin etibarlılığına mütləq əmin olmalıdır. Məsuliyyət birbaşa tələbənin üzərinə düşür. Bu qaydaların pozulması zamanı tapşırıq 0 (sıfır) balla qiymətləndirilir. İmtahanlar Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır. İmtahan qaydalarının pozuntuları Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələr imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır. Fənni bitirmək qaydası Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər. Tələbələrin davranış qaydaları <i>Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır!</i>
--	---

MÖVZULAR ÜZRƏ SAATLARIN TƏXMİNİ BÖLGÜSÜ VƏ TƏQVİM-TEMATİK PLAN

Həftə	Tarix	Mövzu	Dərsliklər/ Tapşırıqlar
I	16.09.2026	Mövzu № 1. Parazitologiyanın predmeti, məqsəd və vəzifələri. Biotik əlaqələrin formaları. Parazitlərin mənşəyi, yayılması, tipləri.	Dərslik 1, s. 4-16
		Seminar məşğələ: Şifahi və yazılı sorğu keçirməklə mühazirə mövzusunun müzakirəsi və tələbələrin mühazirə mövzusunun mənimsəmələrinin qiymətləndirilməsi.	
II	23.09.2026	Mövzu № 2. Parazitlərin morfo-fizioloji uyğunlaşmaları. Parazitlərin həyat dövrüyyəsi Parazit-sahib sistemində münasibətlər. İnvazion xəstəliklər.	Dərslik 1, s. 17-37
		Seminar məşğələ: Parazitlərin morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri, inkişaf fazaları və sistematik mənsubiyyətinə dair araşdırmalar.	
III	30.09.2026	Mövzu № 3. Ümumi helmintologiya. Baytarlıq helmintologiyası, helmintozların diaqnostikası, epizootologiyası, dehelmintizasiya və digər qabaqlayıcı mübarizə tədbirləri haqqında ümumi məlumat.	Dərslik 1, s. 38-53
		Seminar məşğələ: Helmintozların diaqnostikası, epizootologiyası, dehelmintizasiya və digər qabaqlayıcı mübarizə tədbirləri haqqında ümumi məlumatların dərinləşdirilməsi.	

IV	07.10.2026	Mövzu № 4. Xüsusi helmintologiya. Trematodlar və trematodozlar. Trematodların morfolojiyası, biologiyası və sistematikası. Trematodozlar: Fassilyoz və Dikroselioz .	Dərslik 1, s. 54-69
		Seminar məşğələ: Fassilyozun törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	Dərslik 2, s 4-7
V	14.10.2026	Mövzu № 5. Trematodozlar : Paramfistomatoz, Opistorxoz, Prostoqonimoz və Exinostomatidoz xəstəliklərinin etiologiyası, törədicinin morfolojiyası, biologiyası, diaqnozu və mübarizə tədbirləri.	Dərslik 1, s. 70-72, 75-76, 86-89.
		Seminar məşğələ: Paramfistomatoz törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	Dərslik 2, s.8-9
VI	21.10.2026	Mövzu № 6. Balıqların Diplostomozu, Postdiplostomozu, Girodaktilyozu Daktilogirozu, Sangvinikolyozu xəstəliklərinin etiologiyası, törədicinin morfolojiyası, biologiyası, diaqnozu və mübarizə tədbirləri.	Dərslik 1, s. 81-86
		Seminar məşğələ: Dikroselioz törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	
VII	28.10.2026	Mövzu № 7. Sestodlar və sestodozlar. Larval sestodozlar: XBH və donuzların Sistiserkozu	Dərslik 1, s. 90-97, 102-104
		QUIZ 1	
VIII	04.11.2026	Mövzu № 8. Sestodlar və sestodozlar. Heyvanların larval, balıqların imaginal sestodozları.	Dərslik 1, s.105-110, 123-125,
		ARALIQ İMTAHAN	Dərslik 2, s. 10-12
IX	11.11.2026	Mövzu № 9. Sestodlar və sestodozlar. Heyvanların imaginal Sestodozları.	Dərslik 1, s. 99-102, 111-115
		Seminar məşğələ: Monezioz, Tizanioz, Avitellenoz törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	Dərslik 2, s. 28-32
X	18.11.2026	Mövzu №10. Sestodlar və sestodozlar. Quşların imaginal Sestodozları:	Dərslik 1, s. 116-122
		Seminar məşğələ: Sestodların biomorfoloji xarakteristikası. İmaginal sestodozların törədicilərinin inkişaf sxemi	Dərslik 2, s. 33-35
XI	25.11.2026	Mövzu № 11. Nematodlar və nematodozlar. Oksyurida dəstəsinə mənsub nematodların törətdikləri xəstəliklər.	Dərslik 1, s. 125-132
		Seminar məşğələ: Quşların sestodozlarının törədicilərinin biomorfoloji xüsusiyyətləri	Dərslik 2, 81-85
XII	02.12.2026	Mövzu № 12. Nematodlar və nematodozlar. Ascaridida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər.	Dərslik 1, s. 133-141
		Seminar məşğələ: Nematodların biomorfoloji xarakteristikası və sistematikası. Askaridozların törədicilərinin inkişaf sxemi	Dərslik 2, s- 86-90

XIII	09.12.2026	Mövzu № 13. Nematodlar və nematodozlar. Strongylida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər. Gövşəyən heyvanların həzm sistemi Strongilyatozları.	Dərslik 1, s.141-147
		Seminar məşğələ: Gövşəyən heyvanların həzm sistemi Strongilyatozlarının törədicilərinin inkişaf sxemi	Dərslik 2, s. 96-100
XIV	16.12.2026	Mövzu № 14. Nematodlar və nematodozlar. Strongylida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər. Atların, donuzların, quşların və digər heyvanların həzm sistemi Strongilyatozları	Dərslik 1, s. 147-154
		Seminar məşğələ: Atların, donuzların, quşların və digər heyvanların həzm sistemi Strongilyatozlarının törədicilərinin inkişaf sxemi	Dərslik 2, s. 103-105
XV	23.12.2026	Mövzu № 15. Nematodlar və nematodozlar. Strongylida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər. Tənəffüs sistemi Strongilyatozları.	Dərslik 1, s. 154-160
		QUIZ 2	
		YEKUN İMTAHAN	

Bu tədris proqramı fənn haqqında tam məlumatı özündə əks etdirir və hər hansı dəyişiklik barədə öncədən xəbər veriləcəkdir.